

שיקום מחצבה נטושה - מאיפה מתחילים?

מדריך לרשות המקומית

אודות הקרן לשיקום מחצבות

הקרן הינה הגוף המרכזי במדינת ישראל שאמון על שיקום המחצבות. תפקידה של הקרן הוא להחזיר שטחים שנחשבו אבודים לרווחת הציבור, על ידי שיקום לטובת שטחי תיירות, פארקים לאומיים, מרכזי לימוד גיאולוגיים, תעשייה, ניקוז ושימושים נוספים לטובת הציבור כולו. מחצבות משוקמות מדרגות את האזור מבחינה סביבתית, ציבורית, ונדל"נית ובכך משרתת הקרן האינטרס הלאומי והציבורי לשמירה על ערכי הטבע והאדם. בתום השיקום מעבירה הקרן את האחריות הכוללת על האתר המשוקם ותפעולו לידי הרשות המקומית/האזורית הרלוונטית, מכאן חשיבות עצומה לשיתוף פעולה בתהליך מצד הרשויות המקומיות כחלק מרכזי בהצלחתו.

שיקום לדוגמא: מחצבת אפיק

מאתר לא חוקי להשלכת פסולת בניין, לפארק תיאטרון פתוח לרווחת הציבור

לאחר השיקום

לפני השיקום

- איך אני יודע אם באזורי קיימת מחצבה נטושה?
מחצבה נטושה היא מחצבה שלא מתבצעת בשטחה - או בחלק ממנו - פעילות חציבה. יש בישראל כאלף אתרים שכאלה והקרן הכינה סקר המפרט את מיקומם ברחבי הארץ. ניתן להיכנס לאתר האינטרנט של הקרן בכתובת: kasham.org.il, ולבדוק האם באזורך מצויות מחצבות נטושות.
- איתרתי מחצבה בתחום הרשות שלי - איך אני מברר אם היא הוכרזה כנטושה? מי מכריז על מחצבה כנטושה?
בהתאם לחוק, המפקח על המכרות במשרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים רשאי להכריז על מחצבה כנטושה לאחר שבחן את האתר וקבע שחומר הגלם במקום מוצה.
רשימת המחצבות הנטושות מרוכזת אף היא באתר האינטרנט של הקרן, בכתובת: kasham.org.il

- **לאחר שמחצבה מוכרזת כנטושה - מה השלב הבא ולמי פונים כדי לקדם את השיקום?**

לאחר שאותרה מחצבה נטושה, וברשות המקומית הוחלט שיש צורך לשקמה, יש לנקוט ב-2 צעדים ראשוניים חשובים:

 1. יש לערוך פרוגרמה ובה יפורטו המטרות שלשמש רוצה הרשות לשקם את שטח המחצבה.
 2. יש לאתר את השטח של המחצבה על גבי מפה.

את החומר הנ"ל יש לשלוח למזכירות הקרן לשיקום מחצבות - רח' מנחם בגין 125, תל אביב.
- **מה ניתן לעשות עם מחצבה נטושה? אילו שימושים ניתן לעשות באתר לאחר השיקום?**

על פי חוק, הקרן לשיקום מחצבות מממנת את התכנון והשיקום של מחצבות נטושות בהתאם ליעוד שיקבע עבור השטח, בכפוף להסכמת בעלי הקרקע - קרי רשות מקרקעי ישראל. בדרך כלל רשות מקרקעי ישראל מסמיכה את הקרן לתכנן שיקום של שטחים למטרות ציבור שאינם למטרות מסחריות, כגון: פארק עירוני, חניון דרכים, שטח ציבורי פתוח, שמורת טבע, גן לאומי, שטחי יער וכדומה.
- **כמה זמן נמשך תהליך השיקום בדרך כלל?**

תהליך השיקום כולל הכנת תכנית בנין עיר בהתאם לחוק התכנון והבניה, תכנית מפורטת לביצוע השיקום הכוללת כתב כמויות, מפרט טכני ואומדן מחירים. לאחר אישור התוכנית המפורטת ע"י הנהלת הקרן, יש להכין היתר בניה כחוק.

לאחר קבלת היתר הבניה, הקרן מפרסמת מכרז פומבי לביצוע עבודות השיקום (אך מגבילה את המכרז במתן זכות סירוב ראשון למפעיל המחצבה בעבר, בהתאם לחוק).

משך זמן ביצוע השיקום נמשך בדרך"כ מספר חודשים. משך אישור התכנית יכול להימשך ממספר חודשים עד מספר שנים.

בטרם פרסום המכרז, הקרן חותמת על הסכם עם הגוף המקבל את השטח המשוקם (רשות מקומית או גוף ממלכתי אחר), בו הוא מתחייב לתחזק את השטח בגמר עבודות השיקום ומרגע שתועבר אליו האחריות על השטח המשוקם.
- **מה נכלל במסגרת "סל השיקום" של הקרן לשיקום מחצבות?**

עבודות שיקום המחצבות כוללות בדרך כלל עבודות עפר, גינון והשקיה.

הקרן יכולה לשתף גורמים נוספים במימון השיקום לאותם סעיפי ביצוע שאינם ב"סל השיקום".
- **מי מבצע את השיקום ומי מממן את העבודות?**

את השיקום מבצע הקבלן שזכה במכרז הפומבי או בעל המחצבה האחרון שעבד בה.

הקרן משלמת עבור ביצוע העבודות ישירות לקבלן ואינה מעבירה תקציבים לרשויות המקומיות.
- **האם אפשר שאת העבודה יבצעו ספקי שירות מהאזור?**

על פי החוק אין העדפה לספקי שירות מהאזור. הקרן מפרסמת מכרז פומבי וספקים המתאימים להגדרת העבודות רשאים להשתתף במכרז.
- **לאחר סיום השיקום - מי אחראי על האתר ומה תפקידו?**

כאמור - עוד בטרם פרסום המכרז הפומבי לביצוע עבודות השיקום מחתימה הקרן את הרשות המקומית על הסכם בו היא מתחייבת לקבל אחריות על השטח ולתחזק אותו בגמר עבודות השיקום. בהתאם להסכם, בסיום השיקום מוסרת הקרן את האחריות לשטח לרשות המקומית ומאותו רגע הוא נמצא תחת אחריותה המלאה.